

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II. ŽITNÁ UL. Č. 4b. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 Kč I S POŠTOVNÍ ZÁSKLKOU. — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO Kč 4.

ROČNÍK XV.

V PRAZE, V LISTOPADU 1933.

ČÍSLO 9.

JUDr. OTTO HYBL:

K § 73 nesp. pat.

V §u 73 připouští nesp. patent, aby pozůstalost nepatrná, lze-li podle okolností za to míti, že mohou býti zapraveny jen nejnaléhavější pozůstalostní dluhy, byla přenechána na místo placení.

Běže-li se v úvahu snaha po zjednodušení řízení nelze celkem proti tomu ničeho namítati. Avšak důsledné a ne dost promyšlené provádění tohoto zvláštního způsobu »odbytí« pozůstalosti mohlo by vésti ke komplikacím a k řešení, na úkor jasného a přesného výkladu striktních předpisů zákonných.

Přenechání pozůstalosti iure crediti znamená odchylku od normálního posuzování stavu, vzniklého úmrtím.

Jde o výjimku a jest proto doporučiti, aby při řešení toho kterého případu bylo dbáno zvýšené opatrnosti.

Pozůstalost ve smyslu §u 531 o. z. o. jest souhrn práv a závazků zůstavitelových s výjimkou právních vztahů čistě osobních. Stav, který nastal úmrtím, tedy zánikem subjektu určitých práv a závazků vyvolává řízení, jehož účelem zpravidla jest přenesení právních poměrů zůstavitelových na ty, kteří z titulu zákonem připuštěných jsou k získání pozůstalosti oprávněni.

Přenechání iure crediti není však projednáním pozůstalosti ve smyslu přesného pojetí zákonného, poněvadž nepřichází vůbec v úvahu řešení otázky právního nástupnictví v pozůstalosti a opomíjí se prostě vše, co s touto otázkou jakkoliv souvisí.

Jsou-li ti, jimž přísluší právo pozůstalost přijmouti nebo odmítnouti zletilí, nebudou míti zájmu na tom, aby v nepatrné předlužené pozůstalosti svoje právo kladně uplatnili. I když zákon dbá jejich bezpečnosti vzhledem k ručení za závazky zůstavitelovy tím, že poskytuje jim možnost voliti dobrodiní soupisu resp. konvokaci věřitelů, budou zpravidla nakloněni udělit souhlas k tomu, aby pozůstalost převzata byla věřiteli pozůstalostními.

§ 73 nesp. pat. vyzdvihuje však kromě nepatrnosti pozůstalosti to, zda lze z okolností souditi, že pozůstalost postačí pouze ke krytí nejnaléhavějších dluhů zůstavitelových.

Kolik však se vyskytne případů, kdy tyto »okolnosti« jsou nad pochybnost dány. Naopak stává se začasťe, že stav pozůstalostního jmění není a nemůže býti přesně znám a dědicové spokojují se tím, co právě v nejkrat-

ším čase zjistili a nač mohli spíše z dohadu o finančním stavu zůstavitelově než z fakt usuzovati. Notář má sice povinnost vésti dědice k tomu, aby stav jmění vypátrali a udali co nejpřesněji, avšak jeho snaha prýšťící z povinnosti pečovati o zájmy stran a o správné vyřízení, potkává se často s nepochopením a bývá následkem nepodložených předsudků, nebo špatné od jinud získané informace, dědici k vlastní škodě chybně vykládána. Tak se stává, že přes poučení notářovo o následcích odmítnutí dědictví, neuvažují dědicové dosti o tom, že mohou narazit na ustanovení zákona, které je zbaví možnosti uplatnit svoje nároky ke jmění, které teprve později bude objeveno ať již jim bylo dříve známo čili nic.

Objeví-li se další jmění jest pozůstalost nutno řádně projednati, bez ohledu na to, že byla odbyta iure crediti a usnesení o tom nabylo právní moci.

Jedná-li se o dědice u něhož nastaly následky §u 120 nesp. patentu, jest věc jasná. Bude znovu předvolán a jest mu nyní ponecháno na vůli, aby svoje právo dědické řádně uplatnil, neboť tohoto práva nepozbyl.

Co se však stane s těmi, kteří prohlásili vůči soudu, že na pozůstalost si nároků nečiní, tedy dědictví odmítají a dědickou přihlášku nepodávají?

§ 805 o. z. o. praví, že každému, kdo jest oprávněn sám svoje záležitosti spravovati jest dáno na vůli dědictví přijmouti nebo odmítnouti. Má tedy dědic právo volby, avšak použití tohoto práva má určité nezměnitelné právní následky. § 806 o. z. o., prohlašuje že dědickou přihlášku vůči soudu učiněnou nelze odvolati. A contrario tohoto usnesení platí, že ani odmítnutí dědictví nelze odvolati, a to zejména proto, poněvadž třetí osoby (další povolání dědicové) nabývají určitých práv, která jim jednostranně již nemohou býti odňata (viz Stubenrauch komentář k §u 806 o. z. o.).

Nejvyšší soud rozhodl sice již v judikatu z 20. II. 1870 č. 3702, že při nově objeveném se jmění jest možná nová dědická přihláška bez ohledu na dřívější odmítnutí dědictví, avšak Stubenrauch posuzuje takovýto názor velmi skepticky a zřejmě se s ním neztotožňuje (»D o c h wurde in der Entscheidung gestattet«). Krasnopolský zastává názor, že jednou vůči soudu učiněné prohlášení odmítnutí dědictví jest neodvolatelné, i když spočívá na omylu.

Z těchto důvodů nelze se podle mého názoru přikloniti k odůvodnění následujícího řešení: »Soud, který schválil vzdání se dědictví se strany nezletilce zastou-

peného zákonným dědicem a přenechání pozůstalosti iure crediti prohlásil po objevení se nového jmění patřícího do pozůstalosti, že vzdání se dědictví se strany nezletilého dědice bylo míněno vůči soudu jen pod podmínkou (sub conditione), že rozsah pozůstalostního jmění známý v době schválení tohoto vzdání se a přenechání pozůstalosti iure crediti se nezmění. Nyní se však stav změnil tak, že pozůstalost se stala aktivní a jest tedy na místě, aby nezletilec se k pozůstalosti řádně přihlásil.«

A když by se přihlíželo v tomto případě k rozhodnutí nejvyššího soudu mám za to, že naduvedený názor pozůstalostního soudu tak jak byl uveden, nemůže být správný z toho důvodu, že zákon nezná především odmítnutí dědictví sub conditione. Dále rozsah dědickeho práva nemůže být vykládán podle toho kterého případu jednou tak a jednou onak. Nelze připustiti, aby i když se jedná o osobu nezletilou nebo chráněnou byla ohrazena pro neopatrnost zákonného zástupce jejich a soudu, práva, kterých již nabyli osoby třetí («dědicové»). Byl by to násilný zásah do striktních ustanovení zákona. Není to jistě ku prospěchu jasného výkladu zákona a takovýto postup může vzbuditi jen pochybnosti a právní nejistotu. Mám za to, že jest proto nutno jak jsem již podotkl, dbáti při takovém výjimečném způsobu odbyti pozůstalosti jako jest přenechání iure crediti, zvýšené opatrnosti a použití tohoto řízení pouze tam, kde skutečně se jeví okolnostmi oprávněnost takového řízení odůvodněna.

Dědici nebrání přece nic, aby dbaje ustanovení chránících jej před nebezpečím zvýšeného ručení za závazky zůstavitele, přihlásil se k pozůstalosti a po provedené konvokaci uspokojil věřitele částečně na základě dohody, kterou s nimi uzavřel.

Pokud se týče této dohody nemůže se jí dědic vyhnouti ani při přenechání pozůstalosti iure crediti, poněvadž částečné uspokojení pohledávek věřitelů jest možné pouze s jejich souhlasem.

To co jsem zde naznačil jako svůj názor neznamená, že bych se stavěl snad zásadně proti §u 73 nesp. patentu, nikoliv, jeho použití v případech jasných uleví zajisté stranám při vyřízení pozůstalosti.

Nemohu však upustiti od přesvědčení, že paušální použití §u 73 n. p. při každé nepatrné předlužené pozůstalosti může vésti k situaci jejíž řešení bude obtížným.

JUC. JAROSLAV BLECHA:

Vlastníková služebnost.

(Pokračování.)

Zvlášť vhodnou se ukáže, jak uvádí už Huber 1902 a po něm Junker 1907, vlast. služ., když jde o parcelaci nějaké větší plochy v menší selské statky či, jak se zvlášť v poslední době stává často v okolí velkých měst, za účelem zastavění. Oba uvedené cituje Koban i Rouček, tak je tento případ instruktivní. Jistě půjde při zřizování na př. vilové čtvrti všem novým jejím obyvatelům o to, aby si na vedlejší parcele někdo nezřídil továrnu, živnostenskou provozovnu, stáj, nemocnici, hostinec či tančírnu, aby si tam nepostavil činžák či jiná zařízení, působící hluk či zhoršující vzduch, a dlužno upravit i pozitivně vztahy mezi pozemky (pro komunikaci, kanalisaci, elektr. vedení, vodovod atd.). Jak tyto požadavky zajistiti? Obligační cesta, t. j. my-

šlenka, aby podnikatelstvo si smluvně zavázalo každého nabyvatele, že bude onen pořádek zachovávat a navzájem se mu zavázalo, že k jeho zachovávání přiměje ostatní, je naprosto neschůdnou: předně by se tím zajistila jen náhrada škody a nadto podnikatelstvo se po zcizení parcel obyčejně rozejde, takže zanikne vlastní zavázaná a oprávněná osoba, neboť mezi novými nabyvateli půdy žádný poměr nevznikl. Či zatížit každou zcizovanou parcelu ve prospěch zbytku? Jaká nespravedlnost! Prvně zcizená parcela by byla zatížena (nepotřebně, jde jen o poměr mezi sousedy!) ve prospěch všech ostatních parcel, ostatní ve prospěch stále menšího počtu, až poslední nebyla by vůbec zavázána, jen (n-1)krát oprávněna, tedy chráněna vůči všem, zatím co vlastník 1. parcely vůči nikomu. Za dosavadního stavu je nutno při zcizení každé parcely tuto i zbývající plochu zatížití vzájemně pozemk. služebnostmi, čímž vzniká zbytečné množství závazků, nehleď k tomu, že to znamená podvázání celého podnikání pro přílišné komplikace. Skutečně jediné schůdnou, jednoduchou cestou je vlastníková služebnost, jež odstraní při vlastní koupi všechno smlouvání o povolení sl., a zajistí, že služebnosti všech budou stejně zníti a že se na žádnou nezapomene.

Nelze říci všeobecně, jak se dříve činilo, že vlastníková služebnost nemá odůvodnění, ježto nemůže poskytnouti jiných oprávnění, než jaká plynou z vlast. práva. Vlastníková služebnost má, jak jsem dokázal, nepopiratelný význam se zřetelem na zamýšlené zcizení, má jej však, i když přihlížíme jen k současnému stavu, za jehož trvání pozemky jsou spojeny. Lze jí totiž zvýšiti cenu jednoho z obou pozemků, totiž toho, který bude panujícím, bez stejně velikého snížení hodnoty pozemku, který se stane sloužícím. Je to tvoření nových hodnot, jehož možnost žádnému vlastníkovu nemůže být odňata. Bude to míti ovšem odlesk ve zvýšené úvěrové schopnosti pozemku, resp. jeho vlastníka, a to je právě význam vlast. služ. za trvání spojení obou pozemků v rukou téhož vlastníka.

Jen si znovu představme citovaný Kobanův příklad (Festschr. 1911, str. 573 sl.). Na pozemek, postrádající knihovně pojištěného blízkého spojení s městem a vody, stěží kdo půjčí, ježto je v nebezpečí, že pozemek při případné pozdější nucené dražbě nenajde kupce. A i kdyby někdo společnému vlastníkovu pozemků půjčil, nesmí tento čekati se zřízením služebnosti až do doby prodeje, záleží-li mu na tom, aby služ. předcházela zřizované zást. právo a tedy, zastavil-li pozemek sloužící, aby byla při exekuci dražbě služebnost, uložená ve prospěch jeho 2. pozemku, v každém případě převzata.

Vůbec je důležitá vlastníková služebnost při konkurenci s jinými omezenými věcnými právy třetích osob, kdy je vidět zcela jasně neoprávněnost tvrzení, že služebnost nemůže vlastníkovu poskytnouti víc práv, než vlastnictví samo. Vlastníkovu jistě, zřídí-li na svém pozemku v cizí prospěch služebnost, záleží často na tom, aby úkony, které jsou jejím předmětem, mohl prováděti v první řadě sám, aby na př. směl z vlastní studny čerpati vodu v letních měsících i tehdy, kdyby se na souseda, který má služebnost vody (= pramene) na jeho pozemku, už nedostalo. Též vůči zást. právu (i před exekucí) má vlastníková služebnost důležitost — tu, že pozdější zástavní věřitelé musí trpěti její výkon i ke svému neprospěchu.

Při dobrovolném zcizení lze sjednati služebnost zá-